

Author: Doni, Giovanni Battista
Title: Aduersaria Musica I
Editor: Massimo Redaelli
Source: Florence, Biblioteca Marucelliana, MS A.291, f. <1v>-<23v>

[-<f.1v>-] Iastius uidetur compositus ex Lydio et Dorio
Aelius ex Dorio et Phrygio

[-<f.1r>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 2r; text: Catalogae Peculiares XV. Modorum, Frigio, Ipoelio, fa, sol, re, ut, mi, la, Iporio, Eolio, Dorio, Ipoiastio, Missolidio, Iastio, Lidio, Iperelio, Iperfrigio, Iperlido, Ipolidio, Iperiastio [Iperelio ante corr.], Iperfrigio]

Singulis 15 Tonis potest assignari propria quaedam diuisio [te] diapason sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 2v,1; text: 3, 4, [signa], Phrygius, Aeolius, Dorius, Iporfrigijs, Ipororius, Mixolydius, Hypolydius, Iastius, Hyperlydius, Hyperiastius, Hyperphrygius, Hypoiastius, Hypoaeolius, Hyperaeolius]

Nam hae diuisiones uidentur omnibus deteriores

[Doni, Aduersaria Musica I, 2v,2; text: 3, 2, 5, [signa]], Cadentiae quae uidentur propriae singulorum modorum, Dorij, Re, mi, Phrygij, ut, Vt, Lydij, Fa, Hypodorij, Hypolydij, re, sol, fa, Mixolydij, Iastij, Aeolij, Hypoiastij, Hypoaeolij, Hyperiastij, Hyperphrygij, Diapente]

Non est incongruum catalexim mediam ascendentem terminare sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 2v,3]

licet

[-<f.3r>-] Super chordam characteristicam Dorij potius conuenit hexachordum minus [diuisum add. supra lin.] quam diapente diuisa ne ditonus sit sub diatessaron
Ambigi non potest quin chordae cadentiales Modorum easesint quae terminant propriam speciem Diapason et Diapente: nam cum sint eae solae consonantiae perfectae, aurium etiam iudicio cognoscitur mele in earum chordis finita [finitum ante corr.] perfectum habere terminum
Quoniam uero in quibusdam modis (principibus) propria diapente secundo repetitur alio phthongo [[intra a]] extrorsum assumpta exempli gratia in Dorio.

[Doni, Aduersaria Musica I, 3r,1; text: re, mi, fa, sol, la, Re]

In alijs uero (Plagijs) repetitur alio termine introrsus assumpto ut in Hypodorio. eadem species Diapente sic comparatur

[Doni, Aduersaria Musica I, 3r,2; text: Re, mi, fa, sol, la, 4, 3]

Modis authenticis ualde conuenit Diapente Plagijs diatessaron

inde sequitur utramque chordam esse uere cadentialem. Verum haec limitatio adhibenda est: ut ex duabus chordis intermedijs altera utroque modo cadentialis sit uidelicet ascendendo et descendendo altera tantum descendendo. Exempli gratia chorda [sqb] mi in Modo Dorio cadentialis non est ascendendo nam si moduler Mi fa sol re mi auditur species Diapente Mixolidia. Descendendo uero quia auditur species Diatessaron Doria La sol fa mi cadentialis erit. Similiter in Hypodorio chorda D la sol re non est cadentialis ascendendo nam [[alt aud]] haec Diatessaron Re mi fa sol Phrygia est: descendendo uero cadentiam terminare potest La sol fa mi re quae est Diapente Hypodoria.

Quoniam uero in Modis principibus [utraque add. supra lin.] Djapente [Daapente ante corr.] [[grauis]] seu pentachordum graue et acuto non communicant interuallo sed tantum phthongo ut

[Doni, Aduersaria Musica I, 3r,3; text: Doria]

in plagijs uero communicant etiam interualla ut

[Doni, Aduersaria Musica I, 3r,4; text: Hypodoria]

Ex eo uidetur sequi Systema proprium Modorum principum esse Enneachordum plagiorum uero Octachordum

Item chordam cadentialem esse in Dorio etiam D. quae extra octa[chordum est infra lin.]

In Modo Lydio non potest hoc modo explicari propria Diapente phthongo extrorsus assumpto ut in Dorio ac Phrygio nisi ope tetrachordi Sinemmeni

[-<f.3v.-] nam haec Diapente Lydia fa sol re mi fa si deorsum repetere uolimus occurret mi non fa sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 3v,1; text: mi, fa, re, mi]

Nihilo tamen secius quoniam satis familiaris usus promiscuus chordae [sqb] et b praesertim in hoc modo: [[e]] imaginari possumus [[e<.>]] repeti utroque modo eadem diapente ac propterea chordam [sqb] esse ex medianis cadentialibus hinc liquet Modos Authenticos phthongum supernumerarium asciscere infra plagios supra. Mixolydius si propriam diapente ei assignemus E [sqb] phthongum asciscet [asciscat ante corr.] inferius sin enim pseudodiapente [sqb] F proprium ipsius fecerimus ut consentaneum magis est: phthongum asciscet superius ut authenticus

Posset quis dubitare an omnes phthongi sint cadentiales (saltem medias) praeter duos propinquos interius chordis cardinalibus idest ij qui habent relationis cum duobus chordis cardinalibus alicuius consonantiae. Diapente Diatessaron Tertiae et Sextae nam ij duo habent relationem dissonantem secundae et septimae hac ratione

[Doni, Aduersaria Musica I, 3v,2; text: 3, 4, 5, 6]

ubi omnes ponuntur cadentiales praeter E la mi et C sol fa ut sed non uidetur hoc attendendum: sed cadentiales proprias esse tantum duas extremas octachordi et mediam quae diuidit proprium pentachordum et tetrachordum Medianos [Medios ante corr.] uero illam quae altero modo diuidit Diapason in quintam et quartam et quae diuidit propriam diapente in duas tertias et extra octachordum quae respondet chordae terminant [-<f.4r>-] propriam diatessaron sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 4r]

Rursus chordae cadentiales aliae sunt perfectae quae sensum perfectum terminant quae notantur signo [Bv] aliae imperfectae quae senibu dumtaxat imperfectis adhibentur quae notantur hoc signo [Sv].

Rursus ex cadentijs aliae sunt finales aliae initiales. [[Ex]] finales diuiduntur ut diximus in perfectas et imperfectas. Perfectae in hoc modo non habent nisi Mi uel Re. Imperfectae etiam ut uel fa.

Initiales uero non habent nisi Mi uel Re. Itaque C sol fa ut in hoc Modo non erit initialis sed tantum finalis imperfecta

Corde cadentialem [[altre sono]] [si considerano [[f]] come corr. supra lin.] initiali [[alt]] o come finali. Le finali altre sono perfette altre imperfette

Il Zarlino non dice bene quando dice che il terzo Modo ha un certo mezzano effetto tra il mesto et allegro per cagione del Semiditono che s' ode nel concerto sopra le corde estreme della Diapente et della Diatessaron: imperoche non si deue considerare la natura de modi in ordine al concerto ma da sè.

Il Quinto Modo che è il Dorio ma alterato dal Missolidio: non è marauiglia che il Zarlino dica che sia alquanto duro se non si mescolasse con [col ante corr.] niuno perche la quinta Mi fa sol re mi è dura.

Il considerare la natura de modi dal concerto e come non sapere giudicare quale sia una facciata d' un palazzo senza ueder' le parti interne

Cum phthongi Mi et Re sunt familiares Modo Dorjo [Modi Dorij ante corr.] nil mirum si cadentiae imperfectae terminentur potius in fa uel ut: nam debent denotare sensum meli pendentem: non absolutum. Nos chordam cadentialem imperfectam possumus illam quae diuidit propriam diapente ut aliqua ex parte imitemus recentiores: nam nobis nulla differentia uidetur esse inter eam et alia eodem phthongo insignitas: uidentur enim fines pendentis meli in omnibus chordis non familiaribus fieri posse

[<f.4v>-] In uersiculis psalmodum ut dictio interpungitur ita melos [[la]] habet duas partes: et aliquando prima uidetur habere cadentiam perfectam: cum terminatur in chorda praecipua exempli gratia

[Doni, Aduersaria Musica I, 4v; text: primum exemplum, secundum, 7. Toni, Mista Pericope [[Phrygiazusa]], [[Hypodoriaz]], phrygiazusa, Misti, [[Hypodoriazusa]], Lydiazusa, Phrygiazusa, Melos Hypodorium]

[[Primum]] Secundum Melos uidetur esse [[secundum]] [primum corr. supra lin.] inuersum Videntur 9 musae referre totidem modos quibus sonus musicus efficitur Calliope ullam uocem Vtrumque Melos superpositum est modi Hypodorij non Phrygij Continetur nam hoc hexachordo Re mi fa sol la fa. quod Hypodorium est non Re mi fa sol re mi quod Phrygium est. si ergo addatur [to] ffaut # per [Phrygium add. infra lin.] primum semitonium citharae uulgaris habent proportionem

[Doni, Aduersaria Musica I, 4v,2; text: 16, 15, 1/5]

id est 81/76

[[Septimum [Sextum ante corr.] hanc

[Doni, Aduersaria Musica I, 4v,3; text: 20, 19, 2/3]]]

Secundum habent

[Doni, Aduersaria Musica I, 4v,4; text: 20, 19, 1/6]

id est 121/112

[[Sextum [Septimum ante corr.] 17/]]

Tertium habent

[Doni, Aduersaria Musica I, 4v,5; text: 16,15, 2/3]

Quartum interualli Toni indiuisi habent proportionem

[Doni, Aduersaria Musica I, 4v,6; text: 9, 8, 1/4]

Quintum interuallum Semitonij habent

[Doni, Aduersaria Musica I, 4v,7; text: 17, 16, 1/4]

Sextum interuallum habent 21/20

Prima diatessaron fine quae terminatur primo Semituono: et prima diapente quae terminatur septimo semituono in citharae manubrio non sunt iustae

[-<f.5r>-] Si quis [[adiun]] coniungeret proportiones melicas cum Rhythmicis [Rhythmicis ante corr.] fortasse operae praetium faceret et pulchre res procederet possent enim uti sempre eo Rhythmo qui referret eam consonantiam exempli gratia [[si i]] in concentibus perpetuae diatessaron inter Netodum et Hypatodum: uti posset Rhythmo Paeonico uarians pedes Bacchium, antibacchium, Creticum et cetera
prima enim species Diatessaron refert hunc pedem

[Doni, Aduersaria Musica I, 5r,2]

secunda hunc

[Doni, Aduersaria Musica I, 5r,3]

Tertia hunc

[Doni, Aduersaria Musica I, 5r,4]

Mirum est Ditonum referre spondaeum: cum etiam in Spondaeo Nomo usus Ditoni frequens
esset qui est interuallum Enarmonium
Semiditonus Iambo et Trochaeo
Duo semitonia Pyrrhichio.
Dactylo Tonus et duo Semitonia [duobus Semitonijs ante corr.]
Paeonjo 3. Semitonia et Tonus uel Tonus et tria Semitonia
Consonantiae maiores aequiparantur Rhythmis compositis
Choriambus [[e]] respondet Tonus 2. Semitonia et Tonus
Posset etiam fieri comparatio generum Rhythmicorum ad primas consonantias exempli gratia
Paeonici Rhythmi ad Diapente. Epitriti ad Diatessaron et caetera
Ineptissime Glareanus Tempus ait medium inter Modum et Prolationem sicut Sol inter planetas
Dorio uidetur potius conuenire haec catalexis pro Hypatodo

[Doni, Aduersaria Musica I, 5r,5]

Hypodorio uero haec

[Doni, Aduersaria Musica I, 5r,6]

Si quis utitur continenter duobus ditonis sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 5r,7]

In omnibus locis cadentialibus Modus Phrygius habet [[sem]] <tonum> tam ascendente quam
descendente penultima id est in D G d

[[[Doni, Aduersaria Musica I, 5r,8; text: alba, rubra, chromaticae synepticae metabolicae,
Enarmoniae, Diatonicae, a, [sqb], c, d, e, f, g, a a, b, c #, d [signum], d [[b]], a b [g # ante corr.]]]

[-<f.5v>-] Credibile est aliquos modos in cadentijs usos fuisse ditono et trihemitonio ante
ultimum phthongum etiam in melo uocali ut Aeolium, Phrygium Dorium caeterosque uiriles

[Doni, Aduersaria Musica I, 5v,1; text: Aeolius, Dorius, Phrygius, Hypodorius, Immo etiam
Diatessaron et Diapente]

Citharodia thiorbae similis est ueteri quae ad lyram fiebat
Psalterium uidetur simile fuisse hodiernae harpae maiori
Effectus accentuum est suspendere uocem in loquendo propemodum ut fit in cantu

[[[Doni, Aduersaria Musica I, 5v,2; text: a, [sqb], c, d, e, f, g, a a, [signa]]]]

[Doni, Aduersaria Musica I, 5v,3; text: a, [sqb], c, d, e, f, g, a a, [signa], diatonico [[sem]]
bianco, Enarmonio, Cromatico, per b molle, metabolico]

Prolepses et caetera et plasmata uocari possunt Gratiae Accentu e Strascini Condimenti

[-<f.6r>-] In quibusdam melismatis et uibrationibus Iulij Caccini ponuntur haec notulae [[<P>]]
1/32 unius plausus

Chiama esclamazioni quando in alcune sillabe s' alzi la uoce ad un tratto

Confessa d' hauer piu imparato da dotti ragionamenti della Camerata del Signor Giouanni de Bardi che in più di 30 anni di contrappunto

Chiama una nobile sprezzatura di canto un cantare quasi fauellando et quasi non obbligandosi alla battuta

per cantare sopra il chitarrone non si serue gran fatto delle corde di mezzo se non per espressione di certi affetti

Dice che compose prima certe arie in quello suo stile che poi serui per le cose che si recitarono in Firenze

Ne Madrigali composti per più uoci la parte sola del Soprano [[contata]] [cantata corr. supra lin.] da se non può fare quell' effetto che le cose composte per una uoce

Hebbe giuditio in conoscere che prima si cantauano alcune canzonette in parole uili onde egli se ne fece dare da quei gentilhuomini delle belle in particolare dal Chiabrera

[[Vn nat]] Dice hauer nascosto quanto ha potuto l' arte del contrappunto et posato le consonanze nelle sillabe lunghe

Nelle sillabe breui dice d' hauer usato poche crome che sono più tosto gratie che passaggi

Dice che i passaggi non sono stati trouati perche siano necessarij alla buona maniera di cantare ma [p ante corr.] più tosto per una certa titillatione a gl' orecchi di quelli che meno intendono che cosa sia cantare con affetto

Dice che non è cosa più contraria di loro a gl' affetti

In somma non uuole che s' usino ne passi affettuosi

Alcuni cominciando a cantare intonano una terza sotto la prima uoce del canto segnato: la qual maniera piace tanto al Caccini quanto il crescere la uoce a poco a poco

Dice che è più affettuoso intonare la prima uoce scemandola che crescendola Ma doueua distinguere in cose meste et allegre

[-<f.6v>-] Dice che ha grande affetto lo scemare la uoce ma lasciandola darli un poco più di spirito

Dice che nelle minime e semiminime puntate si possono sempre usare le esclamazioni per discendere: ma nelle Semibreui hanno più luogo il crescere e scemare della uoce senza le esclamazioni

Nelle canzone in ballo in uece di queste cose solo s<'> ha da usare la uiuezza del canto

Descruiue il trillo e groppo con le note tutte distese: Il trillo si poteua segnar cosi

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,1].

Il tremolo [cosi add. supra lin.]

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,2; text: ouero]

Il gruppo [cosi add. supra lin.]

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,3]

Quella desinenza che si sente in lasciar la uoce et cosi nel finire il suono in una corda o in una uoce d' un flauto si puo dire

Dice che il chitarrone è più atto d' ogni altro ad accompagnare la uoce massime nel tenore. Si puo farui il manico co tasti amouibili come nelle uiole

Vn passaggio si può segnar cosi

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,4]

Crescimento di uoce

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,5]

Scemamento

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,6]

Scemamento con l' esclamatione

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,7]

Crescimento con esclamatione

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,8]

crescere et abbassare

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,9]

abbassare e crescere

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,10]

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,11; text: trillo, gruppo, Vn strascino, ouero]

Il Rapimento di Cefalo rappresentato in Firenze per le nozze della Regina di Francia fù messo in musica per la maggior' parte da Giulio Romano et l' Euridice del Peri

Nell' aria della fauola suddetta che comincia Moue si dolce cantata da Melchior' basso in una parte d' un passaggio [[u' è que]] lungo di 3 battute u' è questo interuallo di duodecima

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,12]

Il Sistema di quel basso s' estende una decimaquinta cosi

[Doni, Aduersaria Musica I, 6v,13]

[-<f.7r>-] In cantione [[quae]] [quadam sic corr. supra lin.] incipit cum his temporibus

[Doni, Aduersaria Musica I, 7r; text: Ardi, ardi]

In eodem libro scripto Le nuoue musiche edito Florentiae anno 1601 cantiunculam modulatur duobus melesi [[it]] primum tribuens Strophae primae tertiae quintae et caetera secundum uero secundae quartae sextae et caetera

La Dafne fu rappresentata in casa di Iacopo Corsi e fu modulata da Giulio Romano

Dice che fù il primo a mandar fuori musiche a una uoce

Dice che piacque assai la maniera delle musiche de suoi Cori

Aliud est Monodia et chorodia: aliud Monomelia et Polymelia

[[Siquidem cantus]] Aliud Monophonus aliud polyphonus

Monodia est ubi unus canit siue ad organum siue [[ad]] una [[p]] uoce

Chorodia ubi plures siue [[<.>]] cum organo siue cum eo. Omnis enim Monodia est monomeles saltem quoad melodiam: Chorodia uero alia est Monosymphona ut uidentur fuisse ueteres: alia polysymphona seu Symphoniastica aut polymeles ut madrigales.

Cum unica uox canto adiuncto basso continuo organico [[puta]] non [[est porp]] est proprie polymelia melos enim organicum connexum est melo [[men]] uocali

Quod si canente unica uoce suum melos [[du]] una uel plures partes organicae cum proprijs motibus adiungeretur esset uero concentus polymeles licet monodicus

[[Synodia differt a]] Melodia est cantus uocalis siue sit unius uocis siue plurium. Monodia cantus uocalis unius uocis Chorodia plurium: Synodia Vocis et organi

Synodia multiplex est continua quoad crusim cum [[omnes phthong]] ubique phthongi uocales sociantur sonis organicis: inter cum sparsa et sub cum sub finem [[canit]] clausulae melodicae sequitur crusis

Prima duplex est uel acuphthonga ut in citharis: et ectasica ut in physaulis

Cum eodem digito plures taxilli clauichordij celeriter et deinceps tanguntur uocari potest

[<f.7v>-] Musici tempore Glareani tunc censebant tactum festinandum esse cum cum auditum iam fatigatum putant quod faciebant linea per circulum uel semicirculum ducta [Orvd] [Crvd] punctum uero augebatur [Od] [Cd]

Quidam ad primum Kyrie ponebant hoc signum [O] ad Christe hoc [Crvd] ad ultimum Kyrie hoc [Orvd]

Quidam Canonibus suis haec aenigmata apponebant Sit breuis longa uel Sit longa breuis Item clama ne cesses id est omitte pausas

Vtitur Glareanus imperficere et imperfici ut Maxima imperficiatur tantum: minima imperficit tantum

Prior pars hymni Te Deum cadentias facit in G sol re ut posterior uero ut et finis cadentias facit in E la mi

Videtur igitur habere ethos partim Dorium partim Lydium. Apud Asulam uero cadentias facit partim in D la sol re partim in F fa ut cum b. Glareanus prauo iudicio congerit exempla [[suo]] suorum Modorum quorum pleraque ex semiantiquis et semibarbaris [[<.>]] rhematijs desumit potius quam ex psalmis uel hymnis: et ex prosa oratione ijsque rebus quibus non sane melodia multum conuenit ut ex Libris Generationis Iesu [Christi] et cetera

Secunda et tertia cantio lupacchini mistae sunt ex modo Hypolydio et Phrygio cum aliqua tinctura etiam Lydij propter b fa in chorda E la mi

Catalogae parembolae modi Hypolydij ostendunt Lydio et Hypolydio maxime conuenire genus Chromaticum Si enim ita disponamus catalexes

[Doni, Aduersaria Musica I, 7v,1; text: 5]

inter parembolas grauioris catalexis et acutioris erit Semidiapente Si enim secunda ponatur in G sol re sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 7v,2; text: 5]

distabunt [[tetratono]] [hexachordo minori corr. supra lin.] nec [[ba]] recta erit relatio Verum in catalexi chromatica diapente perficitur

[Doni, Aduersaria Musica I, 7v,3; text: 3, 2]

[-<f.8r>-] Giouanni Girolamo fù l' inuentore dello strascino nella tiorba et dell' altre sue delicatezze

[Doni, Aduersaria Musica I, 8r,1; text: crecimiento, scemamento, con esclamatione, crescere e calare, con tremolo, forte, piano, a onde, Battuta ueloce, ordinaria, lenta, Veloce, crescere col trillo]

Aliud est cithara canere aliud ad citharam canere

[Doni, Aduersaria Musica I, 8r,2; text: Battuta ordinaria, piu ueloce un quarto, un terzo, lenta, la metà, Più, il, 9, 8]

Cum musicae studiosus canit aliquam cantilenam dum magister eamdem [homophonos] seu antiph[on]os canit perinde facit ac discentes litteras cum notas a magistro praeductas calamo obeunt.

Trihemitonium facile canitur ascendendo. Item Diatessaron. Ditonus uero et Diapente facilius descendendo. Quod fortasse in modis olim ac generibus seruabatur ita ut in quibus Ditonus et Diapente ascendendo canerentur non canerentur Trihemitonium et diatessaron contra Melismata Enarmonica uidentur post duas dieses admisisse duos tonos non ditonum incompositum Item melismata chromatica uidentur admisisse [admittere ante corr.] post duo semitonia tertium semitonium deinde tonum sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 8r,3; text: Enarmonius]

Diapente Mi mi et Fa fa difficilium canuntur quam Re la et Vt sol
Metasymphonismus

Motiones synodiarum sunt uel similes [pares add. supra lin.] cum utraque uox gradatim ascendit uel descendit uel penesimiles [suppares add. supra lin.] cum utraque uox ascendit uel descendit sed altera gradatim altera saltim. aliae contrariae cum altera gradatim ascendit altera saltim descendit uel contra: aliae subcontrariae cum utraque uox gradatim uel saltim procedit sed altera descendit altera ascendit

[-<f.8v>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 8v; text: Dorio, 3, [signum], 4, [[Frigio]], Eolio, [signum], 5, Lidio, semituono, Missolidio, Iastio, [signum], Ipofrigio, Ipodorio, minore, maggiore, tuono, Ipolidio, Frigio]

[-<f.9v>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 9v,1]

Fistulae organorum quae tibias imitantur crassiores fiunt: idest ita crassae ut sunt fistulae
Diatessaron grauiiores

Canne della misura larga o sottile

Della misura corta o grossa

Canne turate (sono più corte)

Canne a fuso

Tromboni ch' hanno l' imboccatura di zampogna

Canne di legno quadre

Canne di legno tonde

Canne di piombo

di Rame et cetera

Tromboni fanno meglio uniti con un' altro registro

[Ex Franchino in marg.] Franchinus simplices et primarias uocat consonantias 1. 3. 5. 6. Alias replicatas et secundarias ut 8. 10. 12. 13. (quia octaua aequisonat unisono et caetera) Alias triplicatas et tertiarias ut 15. 17. 19. 20.

[signum] Reprehendit Gaffurius Anselmum qui Naturae proprietatem inter [sqb] et b mediam collocaret quasi ipsa Naturae proprietas suauior secundum chromaticum genus sit disposita asperior enim [sqb] in diatonico longeque suauior b mollis in Enarmonico deductae sint Franchinus in modis constituendis ponit Hypodorium in Hypophrygium in B et caetera Maneriem uocat Modum. Vocat [[etiam]] etiam Tetrardum pro Tetrartum

Psallendos uocat Intonationes Introituum Ambrosianorum

Franchinus meminit notarum Rhythmicarum quibus Graeci utuntur sed [[perper]] perperam eas ponit

[Doni, Aduersaria Musica I, 9v,2; text: breuis, longa, bitemporea, et cetera]

Item puncti quod supponebatur arsi

Distinguit uocem rectam ab ommissa sic uocans quae pausis sjletur [soletur ante corr.]

Prosdocimus apud Franchinus Semiminimas maiores uocat quae binae minimam conflant Itaque ex aetate aliqua erat differentia ueterum ab hodiernis

Chroma uocat Tinctoris Minimam in octupla proportione. Alij Semiminimam minimam. Alij Coma. Franchinus Diesin

Huiusmodi notae extant apud Franchinum Filipum de Caserta Anselmum Ioannes de Muris et caetera

[Doni, Aduersaria Musica I, 9v,3]

[-<f.10r>-] Vtebantur etiam his notis tunc temporis

[Doni, Aduersaria Musica I, 10r,1]

et his

[Doni, Aduersaria Musica I, 10r,2]

Baritonantem uocat Bassum

Vtitur uocabulo chordotonum pro Monochordo

Guido perfectam consonantiam tantum [[uocat]] putat

Tritechordum uocat ut Hexachordum

Diapenticas species uocat [tou diapente]

Organizare sumit pro diminuere super cantu plano seu tenore id est discantum facere

Melius est consonantias primarias uocare Diapason Diapente Diatessaron

Secund[arias Ditonus Semiditonus Tertiaris hexachordum maius et minus infra lin.]

Ambrosiani eodem teste utuntur falso contrapunto in Vigilijs solennibus Martyrum et in nonnullis missae mortuorum canticis: quod putant a Diuo Ambrosio institutum sed Franchinus falsum putat: quippe Ambrosius ut ait Guido [[cum]] cum Ecclesiastica describeret cantica in sola dulcedine mirabiliter laborauit. Guido ait de Musica Multa autem usurpantur nec tenentur regula. Quia tempore e multo desueuit musica. Dum inuidia et torpor cuncta tollunt studia.

Falsum contrapunctum ita ab Ambrosio fiebat Solus cantor acutiore uoce cantum planum canebat. Duo uero aut tres succentores totidem notis utebantur secundas et quartas alternantes: desinentes tamen in unisono

[Doni, Aduersaria Musica I, 10r,3; text: De profundis clamaui ad te domine]

Cantum floridum et mensurabilem uocat figuratum

Temporibus nostris (inquit Guido) inter omnes homines [maxime add. supra lin.] fatui sunt cantores

Venetos ait [[pro]] uerbis maestis flebiles sonos aptare

Vernare in problema 10. Lectione 19. Apud Aristotelis interpretem (Petrum Aponensem) uidetur esse [magadizein]

Item esse ait apud uulgus Bordonizare

Quam plurimas [[inep]] proportiones notarum ponit [[ip]] inepto illo more recentiorum

Vtitur uoce Diapasonica et Diatessaronica

[-<.10v>-] Conventus Dissonus

Iubilare uidetur usurpari posse pro [paianizein]: et fortasse pro solfizare

Melchior Trisdiapason usque modulabatur uocibus plenis nec coactis descendens usque ad antiphonum [tes] [Gamma]amma ut

Septem consonantijs diapason

Diapente

Diatessaron

Ditono

Trihemiditono

Hexachordo maiori

Hexachordmo minori

Aequiparari possunt septem metalla

Aurum, argentum, aes

Stannum, plumbum, ferrum, hydrargyrum

[[Duo sunt genera consonantiarum molles ut Diapason Diapente]]

3 sunt genera consonantiarum molles ut trihemintonium hexachordum minus durae ut diatessaron hexachordum maius et mediae ut reliquae

Sic tres species [[p]] metallorum Durum ut aes

Molle ut aurum plumbum stannum hydrargyrum mediae ut argentum

Sicut nummi licet habeant certum ac statutum pondus tamen ut usui facilius accordentur non semper aequo pondere respondent ita consonantiae licet [ex in marg.] certa proportione nascantur tamen non ita ad amussim fiunt

Marki pondus est tamquam Diapason quae exacta esse debet

Pars superior animalium [[<...>]] refert marem et calorem posterior foeminam et frigus

Si Systema Medium (mesodij) Dorij statuamus inter D et E. Systema Hypatodicum et Netodicum statuendum erit inter A et [sqb] et a [sqb] [sqb] ita tamen ut cadentiae acutae non fiant in [sqb] sed in a

Pseudopiante Diatoniae [Diatonaei ante corr.] [[spe]] Diatoni fortasse suauior est quam Syntoni

Morleyus cantiones quasdam habet interspersas notis rubris

Vtitur his notis

[Doni, Aduersaria Musica I, 10v]

Musicam practicam uocat Syntactical, poeticall, effective

Neumata in suspicionem me inducunt addita fuisse ad complendas syllabas exempli gratia quod mele complura desunta sunt ex carminibus ueterum quae plures habebant syllabas

Plasmata usitatiora [[f]] uidentur fieri consueuisse inter tertiam minorem et maiorem: et sextam minorem et maiorem: acutiore uoce canente Fa in C et F [[pr]] usque ad eandem uocem cum #

Secundo loco cum a tertiam minorem persingebatur ad diatessaron

Tertio cum excedebatur diatessaron id est amplius quam Tonus plasmabatur

[-<f.11r>-] Fortasse olim usus plectri idem praestabat quod paxilli capitati in fidibus harpae simplicis quae sonitus crispando etiam continuant

Il Zarlino dice Ragionamento secondo Definitione terza che l' Harmonia si compone di 2 consonanze almeno

Recte animaduertit Glareanus [[pr]] quadruplam proportionem quam uocant cum notularum ualor quadruplo minuitur hoc est cum longa [Lv] ualet semibreuem [esse inutile add. supra lin.] [Sv] nam quis prohibet idem fieri per semibreues?

Male reprehendit Glareanus Franchini comparationem 4 Modorum ad 4 complexiones, colores et pedes poeticos: tribus alijs (inquit) modis exulantibus praeter meritum

Valde consentaneum est Modos [octo chorda add. supra lin.] habere praeter duas extremas et mediam diuidentem propriam diapente et diatessaron cadentiales [[<>j]] aliam quae diuidat propriam diapente in duas tertias: quemadmodum [[q]] totidem chordis unaquaeque diapason [kata ten symphonian] diuidi potest sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 11r,1; text: 4, 3]

Flexiones progressionum ut recte custodiatur natura Modorum uidentur obseruandae exempli gratia ut flexio fit inter terminos Diapente et Diatessaron sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 11r,2; text: flexio]

Modus Phrygius aliquo modo est medius inter Dorium et Lydium uidelicet [[quoad situm]] si consideremus situm Semitonij in speciebus Diatessaron et Diapente Si enim consideremus cadentiarum formas Amphitoniaeam Catatoniaeam et Anatoniaeam quarum prima competit Phrygio secunda Dorio tertia Lydio et comparemus extremas cum medijs Dorius erit medius inter alios duos habet enim Semitonium cadentiale dumtaxat in imo. Lydius utrobique Phrygius neutribi Rursus Lydius medius uidetur quod Mesopycna species uideatur media inter oxypycna et barypycna: nec mirum singulis tribus conuenire hanc mediatem cum quasi circulo iungantur Vt custodirentur modi uidetur seruandum ut in chordis cardinalibus iterentur phthongi

[Doni, Aduersaria Musica I, 11r,3]

[-<f.11v>-] Possunt usurpari hae notae

[Doni, Aduersaria Musica I, 11v,1; text: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, [signa], A, B, C, D, E, F]

In Ternaria uero

[Doni, Aduersaria Musica I, 11v,2; text: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, [signa]]

In quinaría

[Doni, Aduersaria Musica I, 11v,3; text: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, [[7, 8]] 9, [signa]]

Tempora hemiolia possunt etiam sic notari

[Doni, Aduersaria Musica I, 11v,5; text: 5, 10, uel, [signa]]

Vt cognoscatur cuiusque cantilena modus intuendum est ad grauissimam chordam illius et ad phthongum ultimum seu catalecticum et clauim Exempli gratia sit cantilena hoc modo disposita

[Doni, Aduersaria Musica I, 11v,6]

dicam modum esse Hypophrygium
procedit enim sic Vt re mi fa re mi fa sol. Verum quod ad phthongum grauissimum pertinet si aliquis grauior semel aut bis usurpetur alius uero non ita grauis plerumque adhibeatur hic attendendus est
quod si cantilena sic disponatur

[Doni, Aduersaria Musica I, 11v,7]

dicam esse Phrygium

Tribus gradibus obseruatio Modorum procedit stricta et rigida. Media et laxa In prima si in chordis cardinalibus tantum fiunt cadentiae: [[not]] phthongi longiores: phthongi iterati: extremi agogerum: flexiones nec interualla sumantur etiam si inter easdem chordas [[ch]] cardinales habentur etiam ratio penultimorum phthongorum in cadentijs
Laxa uero est cum tantum pleraeque cadentiae fiunt in chordis cardinalibus
Media cum [[medio modi]] plura seruantur quam in laxa pauciora quam in stricta
In melismatis quae parum reperiuntur usurpari potest simplex circulus in ijs uero quae magis reperiuntur ut in neumatis duplex [[sit]] sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 11v,8]

uel potius apponi puncta ubi phthongi reperiendi sint ut sic in primo et ultimo
[-<f.12r>-] Multiplex potuit esse differentia melismatum in modis tribus praecipuis Dorio Aeolio Iastio: aliquis enim modus fortasse libentius usurpabat in accentibus inflexis alius in acutis alius fortasse praeter sedes accentuum usurpabat in syllabis praecedentibus accentum: alius in consequentibus alius [alijs ante corr.] in solis syllabis accentu notatis alius promiscue. alius utebatur tantum prolepsi et eclepsi non prolemmatismo et eclemmatismo alius utroque Neuma fortasse apud antiquiores significabat extremam illam inflexionem phthongorum [[quam]] quae tam uoce quam organo fit
Strascini quod uocant in tiorba uidentur esse potius procrusis et eccrusis et procrusismus quam plasma
Ecphonesis [Exphonesis ante corr.] aequabilis [aequabiles ante corr.]
epitatica [paraenetica supra lin.]
Anetica
Mjstae duae Paraenetica et anetica
Neuma
Prolepsis cum congeneribus
Vibratio et Tremor
Compismus
Melisma
Plasma Ecphonesis
Melismus Prolepticus, Eclecticus Reflexus Polycampes Macros
Si mjscetur [mescetur ante corr.] tetrachordum diatonaeum cum Syntono ita ut [sqb] c d e sit Diatonaeum e f g a sit syntonum inter [sqb] et g erit hexachordum minus continuum constans inferne ex Semiditono dissono ex limmate et tono maiori superne ex diatessaron dissona ex duobus tonis maioribus et Semitono maiori sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 12r,1; text: g, d, [[<>]], [sqb], 4, 3, 1, [signum]]

Nascetur etiam aliunde hexachordum minus consonum ex duobus interuallis dissonis sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 12r,2; text: E, C, G, 3, 4, a, [signum]]

Pittura secca è quella che ha i contorni troppo forti. e melodia secca è quella che ha le note troppo terminate senza passaggi e sprezzature

Vibratio uocis in fine clausulae est sicut tripudium in fine pericopae saltationis [saltatione ante corr.]

Endosimon uocari potest praecentus [id est intonatio primi toni add. supra lin.] Praecentio uero initium hymni qui a praecentore canitur. Plutarchus de [enedidou ton tonon] Iubilare uidetur esse [paianizein] dictum ab io et ia. quod paeonibus frequenter accinebatur Pater Tolomeius insignis concionator e Societate Iesu uocem habebat praegrandem ac nihilominus suauem quae Tragoedo [[expet]] competeret

[-<f.12v>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 12v,1; text: Melos conuersum et caetera, inuersum, peruersum]

Pomponio Nenna è gratioso nell' arie. Vsa spesso nelle cadenze

[Doni, Aduersaria Musica I, 12v,2]

Ne gl' interualli e ne tempi e difficiletto

Reitera spesso nell' istessa corda una nota. utitur frequenter tautochorda

Galeatius Sabatinus Pisauensis peritissimus est Theoreticae musicae et practicae

Pomponio Nenna usa pochi passaggi et quelli corti e di note ueloci

Il Monteuerde et i Lombardi ne loro concertati fanno muouere assai il basso

In hoc initio Matricularis triadici Rinaldi del Mel

[Doni, Aduersaria Musica I, 12v,3; text: Struggimi.]

etiam si adhibeatur Rhythmus Iambicus nihilominus perinde erit [[si]] adhiberi Rhythmum dactylicum modo eodem tempore [[notae]] phthongi pronuntientur et in phthongis syncopatis uox non repercutiatur

Quod si aliqua diuersitas auribus accidit id eo fit quia tempus uacuum interponitur inter Rhythmum et Rhythmum

Acclamationibus recte conuenit stylus Matricularium seu polylongicus

Itaque componi possunt Encomia cum [[accl]] acclamatione in quibus Encomium canatur

chorice acclamatio matricularice. potest etiam praefigi Encomio Inuitatio a corypheo canenda solum monodice

Interseri potest Acclamationibus carmen intercalare ab omnibus canendum

Sonus Zampognarum in fistulis organorum analogiam habet cum sono harpae simplici uidetur enim fieri aliqua uibratio ex lingula ab aere agitata

[-<f.13r>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 13r,1; text: Dorio, Ipodorio, 6, 3, 4, 5, [signa]]

Huiusmodi Synodium usurpari possent ut melius seruetur natura Modorum dumtaxat in concentibus dyadicis cum uox grauior melos facit ita ut non aliae consonantiae fierent super singulis chordis quam hae exceptis tamen Diapason: possent tamen dissonantiae quarumuis chordarum usurpari. Quod si pars acutior melos faceret contrario modo fieri posset id est supponendo tantum pro consonantijs faciendis chordas praecipuas

Possent uocari Synodium superne cardinatum

Nota seriem consonantiarum existere utrobique ualde diuersam exempli gratia in [[Dorio et]]
[Hypodorio corr. supra lin.] post diapente sequi Diatessaron in [[Hypodorio]] Dorio post
Diatessaron sequi diapente

[Doni, Aduersaria Musica I, 13r,2; text: Dorio, Synodum cardinatum inferne, 3, 5, 4, 6, [signa]]

Synodiae aliae sunt monologicae in quibus eadem uerba semel [[di]] canuntur ab omnibus simul.
aliae polylogicae cum a diuersis partibus nonnumquam diuersa uerba simul canuntur Aliae
Palilogicae in qua eadem uerba saepius utuntur. Syllogicae

[-<f.13v>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 13v,1]

Huiusmodi initium Triodij Thomae Morley potest ad Rhythmum trochaicum accomodari ut
euitentur syncopae sine [[<...>]] diuersis phthongiis sic
Vsurpatio huius Rhythmi

[Doni, Aduersaria Musica I, 13v,2]

et signi [Bv] [Sv] [Sv] [Crdu] pro hoc [Sv] [Mv] [Mv] et signo [C] [[<...> id uarietatis]] [hoc
corr. supra lin.] diuersitatis habet (modo seruetur ualor) quod si uelimus Rhythmum custodire ita
ut semper melos habeant phthongos se mouentes in arsi et thesi quod prolatio prior erit longior et
lentior

In Melei pentodico potest id seruari ut in singulis Rhythmis quinque uoces habeant has quinque
progressiones

[Doni, Aduersaria Musica I, 13v,4]

ita ut concedantur binae [SMb] [SMb] pro singulis [Mb] sed hac ratione ut non perpetuo eadem
figuratio per una uocem decurrat sed mutant inter se: Verum praecipua uox quae canitur uerba
leuiore motus habebit ubi uero syncope: fiet in omnibus uocibus fere simul
In Madrigali Pomponij Nennae Oue stauu uolto. Canto libro settimo est

[Doni, Aduersaria Musica I, 13v,5; text: fean risonare due bocch' innamorate.]

ubi syllaba nar est longius quam in decies sexies

Transitus a Tritono ad Hexachordum minus uidetur esse ualde maestus

[-<f.14r>-] Insignes cantores et melopoei fuerunt sub Paulo Quinto Iosephus dictus
Giuseppino et Dominicus

In theatris et conclauius plenis minus soni exaudiuntur non tantum quia uoces dissepantur inter
corpora sed etiam quia aer medius a respirantibus et semouentibus commouetur

Hic uersus Io mi pensai che spesso fusse il foco. Hic uersus etiam si XI syllabas habeat tamen si
per partes moduletur ita ut in syllabam sai cadat; ut facit Arcadeltus

[Doni, Aduersaria Musica I, 14r,1; text: Io mi pensai]

hoc membrum Io mi pensai quinque syllabas et totidem phthongos habere debebat

Tonus Choricus Genuae et Mediolani est altior ditono quam Romanus Tonus enim choricus
Lombardiae comunis est acutior [[R]] quam Romanus Tono
In Lombardia in usu sunt etiam Tibiae grauiore tonos Romano
Qui Ceraulo canunt Romae transferunt melos in acutum propterea quod eorum [tonus in marg.]
est altior Chorico [Chorico ante corr.]
Tonus choricus Romanus uidetur esse Dorius. Italicus Phrygius. Gallicus Lydius
Quaerendus Neapolitanus et Tuscus
optime Systema a ueteribus XV uocibus definitum est: non modo enim homines singuli totidem
preferre solent sed etiam tibiae

[Doni, Aduersaria Musica I, 14r,2]

Hic prima minima proferenda est la non sol secunda sol non fa. quamuis [[in]] prima sit chorda
G sol re ut secunda F fa ut quod ostendit necessariam esse connexionem plurium Tonorum

[Doni, Aduersaria Musica I, 14r,3; text: re, mi, fa, sol, la, [to], [ta], [te], [te], Tonus]

[-<f.14v>-] Ripieni uocantur a musicis complementa concentuum inter Bassum continuum et
cantum Videntur in Hypatodia organica seruendi ijdem Rhythmi qui fiunt a uoce canentis mediae
autem partes posse Rhythmo diuerso uti In Citharodia ueteri hoc factum uidetur ita ut plectro
Hypatodia pulsaretur et in phthongis longioribus cantus: alij aequales phthongi fierent in chordis
per pulsationem plectri saepius repetercutiendo ubi producendi essent: sinistra uero complementa
consonantiarum fierent

Fortasse etiam Vox semper Diapason Diapente et Diatessaron cum supra Hypatodiam organicam
faciebat: reliquas uero consonantias (quas minime consonantias uocabant) supra uocem reliquae
chordae

Vt seruetur natura modorum non uidetur uibratio facienda nisi in chordis quae proximas habent
semitonia

In ueterum concentibus choricis fortasse canentibus hominibus [[D]] per Diapason diuisam tibia
superiore semper [5. et 4., et 6. add. supra lin.] ditonum et semiditonum faciebat consonanter
dissonanter uero tonum semitonum Diatessaron

In modulationibus uulgarium uersuum dubitari potest an huiusmodi syllabae Voi, tuoi, mio, tuo
proferantur ut diphthongi? [[D]] Dicerem potius proferri (siquando utraue uocali enuntiat) per
duas syllabas sed compensari tempus aucta celeritate: haec enim pronuntiatio

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,1; text: mio, tuo]

barbara uideretur quae diphthongis tamen competeret
Deperditio Rhythmi Paeonici facit ut eius loco usurpetur Iambicus uel Trochaicus sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,2]

pro

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,3]

Rhythmus orthius in nulla trium proportionum consistit

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,4; text: [or], [ge]]

Mutae litterae ante uocales non uidentur augere [[earum tempus]] earum tempus
Modulatio quae continentur [[ut]] procedit per haec tempora

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,5]

uidetur reduci posse ad Rhythmum Orthium si ita partiatur

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,6]

Vel haec

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,7]

reduci ad orthium seu Paeonic<um>

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,8]

[[Sist]] Systema flageolettorum incipit a D la sol re.

[Doni, Aduersaria Musica I, 14v,9; text: Mixolydius, Lydius, Phrygius, Dorius, Hypolydius, Hypophrygius, Hypodorius, D, C, [Sqb], A, G, F, E]

C est chorda cadentialis Lydij ascendendo. Phrygij descendendo. In cadentia G Phrygij uidetur penultimus phthongus tam esse posse re ex A quam Fa [fa ante corr.] ex F. [[quam]] quorum neutra chorda est cardinalis [[ly]] Phrygij aut Hypophrygij id est [signum]

[signum] [Doni, Aduersaria Musica I, 14v,10]

Verum in d penultimus tantum ex C sumi debere uidetur quoniam est cardinalis sed non E
[-<f.15r>-] Superiores cadentias ueras et legitimas modi Phrygij esse puto eademque ratione alios 6 Modorum procedere

Denique cadentiae phrygiae uersantur inter Re et Vt. Vt Re. et fa, sol

Itaque Melisma (trillo) [uel potius gruppum add. supra lin.] cadentiarum phrygiarum uidetur debere Tonizare non Semitonizare

Proinde cadentiae Doriae sunt hae

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,1; text: Ascendendo, Descendendo, Doriae cadentiae Mi, re, Re, Sol, la, Lydiae cadentiae]

Galli non utuntur melismatis longis

In Gallia [[saepe]] nonnumquam canuntur ab una uoce contentus aliqui sacri ut psalmodum [[d]] reliquas [reliquis ante corr.] partes sonantibus uiolis seu testudine: quod [[optime]] mirifice placet

Claudinus utitur his melismatijs

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,2; text: reprendre, Il faut que chascun ma uie et monbien, penser]

Idem utitur hoc initio Chromatico

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,3; text: Si remeurs dedans l' air, Mais quelle se tuer de ses armes Blessè d' une playè inhumaine amori]

Male exprimit suspirium

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,4; text: Dout soupirer et caetera]

[-<f.15v>-] Vtitur duobus chordis metabolicis per se id et sine

duabus chromaticis ante uel post usurpatis

[Doni, Aduersaria Musica I, 15v,1; text: Sou' è fuement murmurent, hélas!]

Vtitur nullis chordis alijs accidentalibus praecedentibus uel

subsequentibus

[Doni, Aduersaria Musica I, 15v,2]

Cantiones Pauure cour et Quelle aide [[sunt]] habent non paruam

misturam Tonorum et generis chromatici

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,3; text: Qu' il à sour tous pouuoir' , Mill' affanni e tormenti]

Claudinus exprimit cantum Galli sic

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,4; text: cucurucu]

Idem modulatus est [[carmen quod]] carmen hoc octo uocibus quae celebrat thermas Echo et stagna alta Neronis seruata quantitate

Idem modulatus est Italicam cantionem [[uoces si ca]] sic incipiens la Trais Traitora

Quidam musici ut expriment uerba noctem caliginem et cetera significantia utuntur notis nigris quod uocant hemioliam

exprimit audaciam ascendendo sic apud eundem Claudinum

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,5; text: Vn soldat courageux]

Motiones uocum sunt uel Similes uel dissimiles, uel oppositae uel contrariae
Sunt etiam antistrophae uel Correlatiuae Synanaphoricae, correlatae cata Diapason cata diapente,
cata diatessaron et caetera

[Ass]] Possunt etiam uocari consimiles quae eodem interuallo descendunt uel ascendunt Puta.
Tono. ut si hypatodus ascendat a G ad a Netodus descendat a [sqb] ad a uel Semitonio ut si
Hypatodus [[d]] ascendat ab E ad F Netodus descendat a C ad [sqb]

[-<f.16r.-] Cantiones Hymenaeorum posunt recipere uarias acclamationes quae [[di]] non simul
canantur

Duo Semitonia maiora continuata morem habent satis suauem ut initio cantionis Portiae apud
Mortarium

[Doni, Aduersaria Musica I, 16r,1; text: 16/15, 16/16]

Quaedam Systemata ex chordis uariorum Tonorum et generum uidentur esse ualde suauia ut hoc

[Doni, Aduersaria Musica I, 16r,2]

Fertur Claudinus iunior sponsiona quadam facta nobiles quosdam in cubiculo regio impulsisse ui
musicae ad rapienda arma

Pausae sic notari possunt

[Doni, Aduersaria Musica I, 16r,3; text: pausae]

Consonantiae primae Diapason Diapente Diatessaron nascuntur ex Toni interuallo <et> possunt
itaque uocari Toniae. Secundae id est reliquae quatuor ex Semitonio

[Doni, Aduersaria Musica I, 16r,4; text: fa, sol, re, mi, la]

Hoc in loco continuari deberent duo mi sed facilius est fa proferre alterato sono ideoque [ideque
ante corr.] fortasse recte faciunt qui pro [sqb] ponunt ibi #

[Doni, Aduersaria Musica I, 15r,5; text: re, mi, fa, sol]

In hac modulatione sic legitur sol fa, fa propter

[Doni, Aduersaria Musica I, 16r,6; text: sol, la, fa, 13]

b accidentale. melius tamen esset initio apponere b deinde ad tertiam decimam notulam [sqb] et
legere sic initio la sol fa mi et caetera Item in hyperfatis uocibus: qui excludit Tetrachordum
Synemmenon non statim studiosus musicae cognoscit an quinta nota intonanda sit fa an sol

[Doni, Aduersaria Musica I, 16r,7]

[-<f.16v>-] descendendo etiam usurpatur la cum sequitur b

exempli gratia

[Doni, Aduersaria Musica I, 16v,1; text: fa, mi, la]

Quemadmodum prima figura est circulus ita prima consonantia est Diapason. et quemadmodum Diapason sumitur fere pro unisono ita circulus pro puncto. Post circulum simplicissima figura est Triangulus cui respondet Diapente. postea quadratum cui respondet Diatessaron Ditonus respondet pentagono $5/4$

Rinaldus del Mel Madrigalem Basse son queste note ut exprimat uerbum Basse [[omnes tres <.>]] ex tribus Bassis composuit.

Vsurpatio huius notae [Mv] in medio duarum [Sv] [Bv] quae fit in cadentijs uocari potest. Parabasis

Ineptum est clausulas relinquere ut facit Rinaldus del Mel in Madrigali I tuoi capelli in Canto Nam post haec uerba Et spesso quando io uolgoli subdit [signum] suspirium deinde Vna pungente aristula praetermittens Il core mi passa

Lydius modus uidetur caeteris magis uersatilis et uariabilis quare optime dicatur Mercurio Cantica alia sunt homoeocatalecta quae ethos seruiunt unius [[toni]] Modi et cadentias habent unius modi: alia sunt anomoeocatalecta seu [[mixol]] mixocatalecta quae utuntur uarijs speciebus cadentiarum. Alia Paracatalecta quae utuntur cadentijs aliorum tonorum. Alia Homocatalecta quae in eadem chorda omnes cadentias faciunt

In Triodio [triodio ante corr.] Andraeae Gabrielis Poiche a Doman uox media [[sic p<.>]] utitur fere hoc systemate

[Doni, Aduersaria Musica I, 16v,2; text: T, S]

Grauis hoc

[Doni, Aduersaria Musica I, 16v,3; text: T, S]

Acuta hoc

[Doni, Aduersaria Musica I, 16v,4; text: T, S]

Vbi aperte uidetur extremas duas uti modo Phrygio mediam Lydio: non tantum per disiunctionem ut eo modo quem notauimus sed per coniunctionem quoque ubi c sol fa ut sine # notatur

Physauli etiam portatiles habent septem Systemata (Registri) ex quadraginta quinque uocibus singula

Rhaptaulus fortasse est (un Trombone) una Zampogna etiam ex eo genere quae in physaulis usurpatur

Tibicines [[La]] Romani in suis Synaulijs non utuntur plausu Rhythico

[<f.17r>-] Physauletae [[ut]] cum canitur ille uersiculus Impleuit ruinas conquassauit capita concedunt edunt plenum ac streperum ex multis Systematis praesertim admixto Systemate (zampognarum) atijs motibus qui expriment conquassationem

Struggimi Struggimi Rinaldi del Mel recte modulatur ab eo Rhythmo Iambico etiamsi in [[ul]] nulla partium audiantur notae duplum ualorem habentes facit enim usurpatio huius notae (notabilis propter punctum) fuis ratisque locis ut Mensura ternaria requiratur

[Doni, Aduersaria Musica I, 17r,1]

Haec figura ostendit quomodo ab unisono circulus fiat in unisonum et a diapason in diapason quae repraesentat dichordum canonem cum magade quae supra eodem centro flectitur Si quis diuidat Diapason in 12 partes aequales per 13 chordas proportionales auxilio magadis obliquae octo ex ijs Semitonijs iustam conficiet diapente non septem: quatuor reliquis diatessaron explentibus [[quo]] quare non octaua chorda cum prima sed nona diuidat Diapason harmonice quod minus sane est: [[cum]] et ostendit necessitatem proportionum [et affinitatem Diapason et Diapente add. supra lin.] Sicut enim octo semitonia aequalia [[se habent ad]] relata cum 4 faciunt proportionem duplam: ita chorda prima ad 9 seruabit proportionem [[sesq]] sestuplam

Canonum seu Magadam potius summa diuisio est in polymagadis et mixomagadis.

[[Polymagadis]] [Monomagadis corr. supra lin.] diuiditur in Isorhythmicum qui [quae ante corr.] chordas habet aequaliter dist<ribu>tas Geometricum seu analogice interuallatum. Harmonicum ut Helicon et Melodicum

Artifices dicunt organis et clauichordijs deesse Mi re, ut qui incipiunt ab F fa ut propinquo [to] Gamma ut: cum incipere deberent a C fa ut

Quidam clauichordia fecerunt duplici fundo quae sonum uegetiorem habebant

[Doni, Aduersaria Musica I, 17r,2; text: a, E, [sqb], 3, 4, [signa], ditonus diminutus, b, Semiditonus auctus, 5, consonantiae Enarmoniae refertae chordis metabol<icis>]

[-<f.17v>-] Syllabae quae desinunt in consonantes uix uidentur admittere posse melismata ne [[fiat]] nascatur ambiguitas ut si diceretur fo o o o o or tis

Vocales aspiratae uidentur utroque modo posse [melizesthai] ha, a a a, a lo et ha ha ha ha ha lo

[Doni, Aduersaria Musica I, 17v,1; text: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, A, E, F, a, 5/4, 4/3, 3/2, 1/2]

Inter nonam et decimam chordam reperitur Semitonium iustum 16/15. Inter 10. et 13. Ditonus iustus. Igitur quadrichordum ultimum continet in singulis interchordijs singulas trientes toni. Decachordum uero inferius in grauioribus interchordijs continet . . .

Ea differentia esse debet melodiarum confectarum [[ab hominibus expertibus]] a melopoeis expertibus eruditionis et quae confectae fuerunt ab eruditis musicis quae est inter ornamenta uestium et aedificiorum apud Indos et similes expertes Geometriae et figurarum [figuram ante corr.] regularum et apud Graecos et nostros

Consonantiae sunt sicut figurae regulares. Dissonantiae ut irregulares [Vt in marg.] syllabae dactylorum longius sunt protrahendae in cantu quam anapaestorum licet eodem genere Rhythmi constant: indicium est quod dactylici pedes singuli scandantur Anapaesti bini. Stasimum igitur chori uidetur fuisse Rhythmo [lentiori add. supra lin.] Hypodorium et Hypophrygium non habere antistrophum apud Aristotelem hoc modo uidetur intellegendum. Vtrumque modum supponendum nouem phthongis constare id est Hypodorium a D ad e Hypophrygium a C ad d

qui modi uidentur ex duobus semitonijs alterum tantum diuisum habuisse in duas dieses: quare cum media chorda duas illas dieses diuidens non habuerit [[<.>]] respondentem alteram per Diapente uel Diatessaron choro aptari non poterat ut exemplum ostendit

[Doni, Aduersaria Musica I, 17v,1; text: Hypodorius, Hypophrygius, T, d, S, D, E, [signum], F, G, a, [sqb], c, d, e, C]

quod uerisimile fit ex loco Plutarchi [[q]] ubi ait posteriore tempore Semitonium circa Meses diuisus fuisse in Lydijs et Phrygijs

[-<f.18r>-] Plutarchi liber in Epitome comparationis Aristophanis et Menandris [kathaper aulou pantreton anaspasas] uidetur intellegendum de parte aliqua tibiae tota perforata quae eximi posset. Interpres male uertit.

Existimo partem fuisse quae addita Tonum uocis uariaret ac fortasse totam eam partem quae perforata esset [signum].

[signum] [Doni, Aduersaria Musica I, 18r,1]

[kathaper gar hoi peri lyran kakonikoi] Plutarchi Symposiacum libro 2. Questione 9. Uidetur ostendere canonem adhibitum fuisse in lyra

Tragoedi etiam certabant in Pythijs certaminibus Symposiacum [[<.>]] libro 5. Quaestione 2 Dialogi Dramatici Platonis repraesentati sunt aetate Plutarchi

Aeschines cum uocalis esset adolescens operam praestit in actitandis tragoedijs Tritagonista Aristodemo Plutarchus in ipsius uita

Recte Tarquinius Gallutius existimat Tragicos choros etiam circulares fuisse

Tactica disciplina periti [[esse]] esse debent qui choros instruunt

Primus chorus praecipue incedere debet: cum ingrediatur orchestram

Quid sit stasimus chori alibi dicemus

Statutum [Statuitum ante corr.] melos [stasimon]

Item an strophe antistrophe et Epodus in choris Tragicis usurparentur

Fallitur Gallutius qui quartum chorum stasimum fuisse putat reliquos tres motorios: contra existimo primum tantum mobile: reliquos tres stabiles:

Dubitari potest an [[<.>]] chorus stasimus saltatione uteretur ita ut parum locum uariaret

In Epiparodo sine dubio chorus saltabat et incedebat ut in parodo

In Matriali Rinaldi del Mel Pescatori (a 3 nel Basso) haec pericopa

[signum] [Doni, Aduersaria Musica I, 18r,2; text: Nel foco del sospir]

est metabola ad Tonum metabolicum

Regula quae praecipit non esse exprimenda uerba sed sensus excipi possunt interiectiones

In Matriali Non è lasso un morir [(Bassus)] desinit in [[semim]] minima et arsi ut exprimat uerbum spento Esser di uita spento

Videtur Rhythmus anapaestus licet sit aequali dactylico celerius plaudi consueuisse; item Trochaicus celerius quam iambicus (Idem uidetur accidere in Rhythmo Galliardae qui [[f]] requirit plausum lentiolem quam currentium) itaque in choro parodico quoduis genus Rhythmi usurpatur fuisse in Stasimo uero non usurpatus trochaicus nec anapaestus. Parodus uidetur quadrata fuisse stasimus uero saepe rotundus

[<f.18v>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 18v,1; text: Magadis uel Sambuca [Sambuga ante corr.], Helicon, Harmonia acuta, grauis, [[Tonus]]]

Helicomagadis uel Helicosambuca

Possunt hic chordae synemmenon Chromaticae et Enharmonicae subter alias poni in medijs spatijs modo interstitia sint satis lata ut recipere commode possint plectrum pinnatum et panniculo praetectum

[Doni, Aduersaria Musica I, 18v,2]

Potest etiam fieri magadis quae intus habeat sambucam: uel Sambuca quae intus habeat magadidem ut minorem locum occupet et superius organum ex inferiori ob duplicem fundum sonum geminet

Canalis sphaericus seu in parabolam influxus sub longitudine tabulae organorum suppositus ita ut linea reflexionis [[sit]] situi chordarum desuper extentarum respondeat [[uidetur]] uidetur sonum ualde augere [[del]] debere

Si quis etiam adderet sphaerae segmentum eiusdem [[<.>]] latitudinis ac situs ad infimum canalis caput obuersum [[sub]] magis fortasse tonum auget

[Doni, Aduersaria Musica I, 18v,2; text: Laeuum, fides, magas chordotona, spatium, tabulae supernae, canalis alueus, fulcrum, Segmentum Sphaericum, Vel sic, uel]

Huiusmodi canalis uidetur potissimum conuenire Harpae alueo

In palatio olim Ducum Urbini cum clauae est [[camerar]] testudinatum in cuius angulo siquis submisse loquatur in altero per diametrum opposito audiatur

[<19r>-] 3. Ecphoneticae [2 add. supra lin.] Diaeteticae, 3 Hygiastice

Phonasciae uidetur esse partes V. Diaeteticae quae praecepta tradit conseruandae et augendae uocis. Hygiastice quae docet modum exercendae uocis ualetudinis causa. Anaphoneticae quae uarijs progressionibus utitur ad augendam uocem et claram faciendam Agogice

Diastimaticae quae [[duo]] uaria interualla musica docet uoce exprimere

Ecphonetice [[seu Hermeneutice]] [odice corr. supra lin.] quae docet canere eleganter et ornate

Interiectiones dolentes [et Sustalticae add. supra lin.] pro melodicis sunt quae

habent e angustum. magnificae sunt in quibus est A. enthusiasticae in quibus est o latum

In speciebus carminum quae tradit Hephaestion uide Gulielmum Canterum in Euripidem impressum Antuerpiae 1572. Duodecimo

Albis crepidis utebantur chorici et Histriones Vita Sophoclis

Melodia chori stasimi uidetur fuisse stataria id est Rhythmo sedatori etiamsi eiusmodi chori aliquando incessisse puto: Parode uero motoria magis

Aristophanes in utitur hoc [ei ei ei ei] quod ostendit in

melismatis ueteres Grecos consueuisse uocales toties [[repetere quoties]] scribere quoties in cantu repetuntur ut hodierni quoque faciunt

Melismata haec bifariam diuidi possunt partim enim sunt seriae quae solam uocalem repetunt

Amo o o o o o re partim ridicula ut in saltationibus personatis Andreae Gabbriellij ubi littera N utitur ut in mascherata Pantalonsi Insie ne ne ne ne me

In choro personato seu mascherata Horatij uecchi Holotorum All' insalata o Donn' duplicem errorem committit in expressione uerborum quod in uerbo insalata syllabam ta integram perscribit cum tamen iungatur cum sequenti per synalepham: contra desinit o Donn' . cum integre perscribere debuerit o Donne. sequuntur enim pausae
Ibidem post Rhythmum aequalem V his phthongis consistentem

[Doni, Aduersaria Musica I,19r,1]

subiungit hanc notam mutans rhythmum

[Doni, Aduersaria Musica I, 19r,2]

etiam si statim sequuntur multae pausae

Ioannes Aloisius morti propinquus arcam afferri iussit plenam madrigalium profanorum et magna ex parte lasciuorum quos [[paenitens]] [dolens corr. supra lin.] se modulatum esse coram se comburi iussi

[-<f.19v>-] I Cori dell' Edipo Tiranno d' Andrea Gabrielli peccano in questo che si trattengono troppo in una medesima nota

In primo choro utitur hac pericope

[Doni, Aduersaria Musica I, 19v,1; text: Trema la mente in me stupida]

Geminianus Capilupus in Mascherata Veris habet hanc pericopem

[Doni, Aduersaria Musica I, 19v,2; text: mille piagh' ascose che giunti fior' a fior']

Andreas Gabriellius in choro primo habet hanc pericopem

[Doni, Aduersaria Musica I, 19v,3; text: Alle Menadi tue compagn' e duce. Vnico qua t' inuia]

Curant musici ut initio cantionum primus accentus acutus incidat in arsim uel in thesim ideo saepe initio apponunt suspirium [signum]

Poetae Graeci ubi in rebus patheticis eamdem dictionem iterant uidentur uoluisse altiori melo secunda uice cani ut hodierni faciunt imitationes

Sex sunt species angulorum quot consonantiarum (exclusa

diapason)

[Doni, Aduersaria Musica I, 19v,4; text: tertia, sexta, quinta, quarta, maior, minor]

Tonus Hypophrygius debet distare ab Hypodorio tono maiori ut G Hypophrygij sit unisona cum [Sqb] Hypodorij (etiam si G ab A in uno Systemate distet [[se]] tono minori) Hypolydious uero ab Hypophrygio tono minori ut F Hypolydij sit unisona cum G Hypophrygij (licet F a G in uno Systemate distet tono maiori) consequenter Tonus Phrygius distat a Dorio Tono maiori Lydius a Phrygio minori

Claudius Corrigiensis mortuus est nonagenarius. Plurima composuit Solebat optare facilitatem Iodici, eusymphoniam Hadrianus Inuentionem Ioannis Moutonis

In tintinnabulo maiori Divae Mariae Lauretanae de vrbe si quis sub eo posito [[cl]] clamet continuo resonare illud audit

Hodierni melopoei qui dictiones sus deque trahunt perinde eorum collocationem aestimant ac fabri caementari lapides utcumque uoluerint in extruptione parietum [-<f.20r>-] [[pi]] positos modo frontes tectorio sint coaequatae ut exempli gratia picturam aliquam recipere [recipi ante corr.] possint

Ineptus mos melopoeorum recentius non signandi b in E la mi ubi fa non mi est pronuntiandum facit ut aliquando cogantur ubi uolunt Mi proferri aduertere [aduerteri ante corr.] in eadem chorda # ita ut uideatur haec nota uerum sonum Semitonio chromatico attollere

[Doni, Aduersaria Musica I, 20r; text: Modus temperandi organum telesymphonum, A, [Sqb], C, D, E, F, G, a, c, 1, 6, 9, 4, 7, 10, 2, 5, 8, 3, 3/2, 2/1, [signa], 11, 12, 13, 14]

In hac temperatura tonus major [minor ante corr.] incidit inter D et E

[-<f.20v>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 21v,1; text: D, E, A, [Sqb], d, e, 1, 2, 3, 4, 5, 9/8]

Hinc liquet Harmoniam Dorianam requirere tonum maiorem inter D et

F idest Sytonum Didymi

[Doni, Aduersaria Musica I, 21v,2; text: C, D, E, A, [Sqb], c, d, e, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 9/8]

Hac liquet Harmoniam Lydiam requirere Sytonum Ptolomaei

[Doni, Aduersaria Musica I, 21v,3; text: D, G, a, d, E, A [sqb], e, 9/8, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, g, Tolomeo, [signa], Didimo, F, f]

Hac liquet Tonum Hypolydium flagitare Sytonum ptolomaei

chordae C D F G [alteram add. supra lin.] classem constituunt. alteram uero E [Sqb] A: illae enim reperiuntur per temperaturas inuicem Diapason et Diapente: et hae pariter inter se

[Doni, Aduersaria Musica I, 22r,1; text: D, E, F, A, [Sqb], c, d, e, f, [signa], 9/8, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]

Classis prior est acrotoniaeorum modorum quibus conuenire uidentur [praeter add. supra lin.] Diapente et Diatessaron [[posterior et]] Tritonus [[posterior]] et Hexachordum maius posterior acremitonieorum

[Doni, Aduersaria Musica I, 22r,2; text: C, D, E, F, G, A, b, [sqb], c, c #, d, e, f, [signa], 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17]

[-<f.22v>-] chordae cadentiales propriae Dorij sunt E et A impropriae [sqb] et D Nota [signulos add. supra lin.] proprias habere Diapente et Diatessaron subter et supra in una ex alijs chordis [[pr]] cadentialibus Improprias uero altrinsecus unam altrinsecus aliam

[Doni, Aduersaria Musica I, 22v,1; text: E, F, G, A, [sqb], C, D, e, [Bv], [Sv], [Mv], Diatessaron, Diapente]

Hodiernae claues ualde incommodae sunt praesertim cum ad uiolam aliquot partes canunt nonnumquam enim iusto inferius nunc altius mele descendunt uel ascendunt
Hoc melos

[Doni, Aduersaria Musica I, 21v,2]

multo iocundius est quam hoc

[Doni, Aduersaria Musica I, 21v,3]

In Stylo Madrigalium multa fiunt coacte consonantiarum gratia Voces nimium extenduntur
Diatessaron inter duas fides testudinis exacte temperatur
Appositio duorum b melos deprimit [[tonum]] toni spatio uel Semitonij
Ut Semitonij hic si in proximam clauem transferatur

[Doni, Aduersaria Musica I, 21v,4; text: T, S]

Sic duo # attollunt melos spatio toni si in proximam clauem transferatur
Diapente Mi Mi et Fa Fa difficilius proferuntur quia eadem syllaba repetitur
Plutarchi [[liber]] Symposium libro 2. capitulo 9 [ten diatessaron amydotaton] esse ait
Rex persarum Abbas quotidie musicam adhibebatur [[sed]] quae submissee caneretur ita ut non [[imperd]] impediret [[conf]] sermones quibus interea operam dabat
[-<f.23r>-] Quemadmodum in discendis linguis tempus quod teritur detrimentum affert ad artes et scientias ita tempus quod pueri terunt in legendis notis impedimentum affert ad reliquam musicam discendam
Cantio Ioannis Geri Mentre che la mia donna exemplum esse potest Modi Dorij
Facit enim cadentias in [[a la mi re]] A E D. Item Hispana

In concentibus polymelis uidentur Tonorum cadentiae considerari debere in uocibus extremis [[B]] duabus

Quoniam antiqui cantiones suas semper certo tono canebant propterea melius canere poterant
Si quis aerem admoueat cornui lyrae Barberinae dum duas chordas dissonas simul pulsat sentiet intus strepitus [aere add. supra lin.] discordes simul obluctantes si autem chordae consonae minime hoc audietur

Sicut inter has tres rationes $\frac{2}{1}$ $\frac{3}{2}$ $\frac{4}{3}$ nulla mediat ita ut [[Da]] Diatessaron tantum a perfectione Diapente recedere quantum Diapente a Diapason perfectione atque ita Diatessaron [[omnibus]] omnium consonantiarum imperfectissima esse. Diapente uero mediam

Recte etiam [[ait Salinas libro 2. capitulo 6.]] [dicitur corr. supra lin.] plus recedere Diatessaron a Diapente quam Semiditonum a Ditono sicut proportio $4/3$ plus distat a $3/2$ quam $6/5$ a $1/4$ Vide Salinam libro 2. capitulo 6.

Melos siccum uocari etiam potest in quo nullae dyalises fiunt sed simplex aer canitur
Frescobaldus extempore ternas quaternasque uoces super aliquo themate in clauichordio psallit
quartam enim uel quintam uocem modulatur

Duas consonantias perfectas cum utraque uox gradatim ascendit uel descendit puto antiquos
usurpasse saltem in concentibus Diatoni ditoniaei

Metabola magis consuetae sunt istae

[Doni, Aduersaria Musica I, 23r,2; text: 6]

minus consuetae sunt

[Doni, Aduersaria Musica I, 23r,3; text: 8]

[-<f.23v>-] [Doni, Aduersaria Musica I, 23v; text: f f f, e e e, d d d, hae chordae adiciuntur in
clauichordio, Multis locis uiolae incipiunt a G G G, Partes concentuum uocari possunt
Melodemata, A A A, [Sqb] [Sqb] [Sqb], E E, F F, G G, A A, [Sqb] [Sqb], C C, Hinc incipit
clauichordium, D D, C #, C, D #, D, E b, E, F #, F, G #, G, b A, A, b, c #, c, d #, d, e b, e, f #, f, g
#, g, b a, a, [sqb], # c c, c c, d #, d d, b e, e e, f f, g g, a a, c c c, [Gamma], Temperatura sambuca
tristichae, Quatuor diapason sic possunt signari, 1, 2, 3, 4, [signa]]